

Cahit Kayra

SÜMBÜL DAĞI'NIN KARLARI

1946 YILINDA BİR HAKKÂRİ SEYAHATI

İstanbul, Mayıs 2014

Tarihçi
Kitabevi

Tarihçi Kitabevi Yayınları • 58

Genel Yayın Yönetmeni
Necip Azakođlu

Editör
Emre Tomruk

Kapak ve sayfa tasarımı
Çađlar Yalçın

Birinci baskı: Mayıs 2014, İstanbul
Boyutlar: 13,5 x 21 cm
Sayfa sayısı: 160

ISBN: 978-605-4534-52-4

Baskı ve cilt
Pasifik Ofset Ltd. Şti.a
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
34310 Haramidere/İstanbul
Sertifika no: 12027

© Yayın hakları Tarihçi Kitabevi'ne aittir.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan
kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz,
hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve
yayımlanamaz.

Moda Caddesi No: 104/A Moda/Kadıköy-İSTANBUL
Tel: 0216 418 68 86
GSM: 0530 370 74 11
www.tarihcikitabevi.com
info@tarihcikitabevi.com

Cahit Kayra

**SÜMBÜL DAĞI'NIN
KARLARI**

1946 YILINDA BİR HAKKÂRİ SEYAHATI

İstanbul, Mayıs 2014

Carihçi
Kitabevi

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	11
SON VEDA	15
Haydarpaşa-Adana (16 Haziran)	16
Kurtalan İstasyonu (19 Haziran).....	18
Kurtalan-Bitlis (20 Haziran)	20
BİTLİS	23
Bitlis'te Gece	23
TATVAN-VAN	25
Bitlis-Tatvan (21 Haziran)	25
Tatvan (Tuğ)-Reşadiye (Yelkenli)	27
Reşadiye (Yelkenli)-Kaynarca Köyü	31
Bebedil Geçidi	34
VAN (1946-2012)	41
Van-Gürpınar (Haziran 28)	46
Gürpınar İlçesi.....	50
Şeyh Sâdun'un Yaylası'nda Bir Gece	50
Kırkpınar Şeyhi'nin Köyü	53
HAKKÂRİ (30 Haziran Pazar)	63
Hakkâri 1946.....	65
Çölemerik	68

HAKKÂRİ'DE YAŞAM.....	70
Günler.....	70
İkinci Toplantıları	71
Geceler.....	73
İNSANLAR.....	75
Vali İhsan Olgun	75
Defterdar-Hulusi Bey	76
Hakkâri Maliyesi	79
Tahsildar Azad Efendi.....	80
Doktor Haluk Bey.....	81
Veteriner	82
Öğretmen	83
Emniyet Müfettişi	83
Şemdinli ve Boru Hayri.....	84
Hakkâri'de Yaşamdan Sahneler	87
Dağdaki Kilise	87
Hakkâri-Başkale Yolu	88
1946 Seçimleri Hakkâri	93
Bağlar, Su Yolları (Kerizler)	94
Şal-i Şepik	95
Hoşça Kal Hakkâri	98
Görev Sonu.....	100
Hakkâri-Van.....	101
Çadır Köy-Gürpınar (Azad Ağa)	102
Çadırlı Yayla-Gürpınar-Van	105
AHLAT	113
Kent ve İnsanlar	117
Ahlak'ın Tarihi.....	118
1946 Yılında Ahlat Ekonomisi.....	119
Günler ve Yaşam	121
Aşçı Cafer	122
Aşçı Cafer ve Yakın Tarih	123
Cevizlikler ve Su Yolları	124

Nazik Gölü	127
Hoşça Kal Ahlat-Merhaba Tatvan	130
Tuğ-Tatvan	132
Tatvan-Bitlis	135
Bitlis-Diyarbakır	137
7 Eylül 1946-Para Operasyonu	139
Akçakale-Şanlıurfa	146
Şanlıurfa-Gaziantep	148
Kilis-Hassa	152
SON SÖZ	155

ÖNSÖZ

1946 Haziranında ikinci askerlik hizmetim sona erdi, terhis edildim. Bakanlığa, Teftiş Kurulu'na haber verdim. Bana bir program gönderdiler. 16 Haziran'da yola çıktım.

....

Birinci askerlik hizmetimi Trakya'da, çok çetin koşullar ve ortam içinde yaptım. Ama gençtim. İçimdeki macera hevesi ve askerlik yaşamının özellikleri, heyecanlar, korkular, sevinçler, atlar, toplar, erler, çavuşlar, teğmenler, yüzbaşılar, kumandanlar, Babaeski'deki Karargâh, Alpullu, Kuştepe, Pehlivanköy, Ergene Vadisi; çadırlarda, karlar altında soğuk kış geceleri, hareket emirleri, haberler ve her an bir çatışmaya girmenin bekleyişleri... Hiçbirisinden şikâyetim olmadı. Bir anlamda, bunların tadını çıkararak yaşadım diyebilirim. Ama ikinci askerlik hizmeti yıkıcı idi. İstanbul Anadolu yakasında, Maltepe'de yabancı uzmanlara çevirmenlik yapıyordum. Akşamları evime gidiyordum. Fakat askerlik yaşamın-

dan bıkmıştım. Çok mutsuzdum. Hangi turne programı olursa olsun sevinçle kabullenecektim. Teftiş Kurulu Başkanı Faik Bey (Ökte) bana oldukça iyi, yani rahat geçirebileceğim bir program hazırlamıştı. O yıl Doğu nöbetindeydim. Bana hazırlanan programda dört yer vardı:

Hakkâri

Ahlat

Tatvan

Diyarbakır.

Baştaki üç yerde maliye işlemlerinin incelenmesi fazla zaman almazdı. Kalan süreyi Diyarbakır'da geçirecektim.

İşlerin bir bölümü düşündüğüm gibi çıktı. Bir bölümünde ise tahmin etmediğim olaylarla karşılaştım. Hakkâri'nin hem yolu hem yaşam koşulları her hangi bir küçük kasabadakinden bile daha çetindi. Diyarbakır'da ise beklediğim rahatı bulamadım. Suriye sınırında bir malî polislik macerası yaşadım.

Bugün bunların hepsi değişti. Acıklı olanı, Maliye Müfettişliği'nin de değişmesidir. Elbette Maliye Müfettişliği ve Hesap Uzmanlığı ruhu yaşamaktadır, ondan kuşku yok, ama arada önemli ayrışım var. Benim o zamanki Müfettiş Kimliği cüzdanımda Başbakan'ın imzası bulunuyordu. Gittiğim yerlerde Başbakanlığın verdiği yetkileri kullanıyordum. Bunlar önemli midir? Bir bakıma çok önemlidir. Bunlar bizi, Maliye Müfettişlerini devlet hizmetine hazırlayan koşullardı. Bu koşullar bizi

Türkiye Devleti'ne karşı görevimizde sorumlu, dürüst, tavizsiz, özverili olmaya hazırlıyorduk. Bu yetkileri kullandık, ama hiçbirimiz hiçbir zaman kötüye kullanmadık. Sorumlu, özverili, dürüst ve çalışkan olduk. 1946 turnesine çıkarken o zamanların bu tür özelliklerine değinmeyi gerekli buldum.

Şimdi bu küçük kitapta, bu moral doku içinde benim bu turneden aklımda kalan basit, biraz yüzeysel, empirique ama gerçekçi gözlemleri okuyacaksınız. Sonunda da bir değerlendirme yapmaya çalışacağım.

